

Олефір А. О.,

Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», м. Полтава

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Тези виступу на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Концептуальні засади розвитку охороноздоровчого права та законодавства України про охорону здоров'я», м. Київ, Академія адвокатури України, 14 березня 2013 року

Правовий механізм державних закупівель, як універсальний за предметом, поліфункціональний, комплексний і міжгалузевий засіб регулюючого впливу на сферу господарювання, припускає застосування загальних нормативних приписів щодо більшості суспільних потреб. Проте нормативне регулювання відносин із задоволення державних потреб в охороні здоров'я, з огляду на істотність публічно-правових цінностей, яким повинен надаватися гарантований рівень захисту, містить прогалини, що призводять до частих дисфункцій у правозастосовній практиці. Тому розробці законодавчих пропозицій має передувати відповідь на концептуальне питання – визначити загальний підхід до удосконалення нормативного регулювання відносин з організації та проведення закупівель у сфері охорони здоров'я.

По-перше, Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р. регламентує господарські відносини закупівель за принципом моноактності, який також реалізовано в ЄС, КНР, РФ, США і Франції. По-друге, має місце недостатній ступінь спеціалізації правового забезпечення закупівель для задоволення потреб сфери охорони здоров'я: Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р. містить скорочені строки проведення конкурсних процедур для придбання лікарських засобів і виробів медичного призначення у разі появи в них обґрунтованої нагальної потреби; однією з умов застосування закупівлі в одного учасника є особливі соціальні обставини, зокрема, пов'язані з негайною ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, наданням гуманітарної допомоги іншим державам.

Обмежена спеціалізація у рамках базового закону й відсутність окремих актів законодавства, які б регламентували особливий режим закупівель для задоволення потреб цієї сфери, свідчить про те, що вітчизняний законодавець орієнтується на передовий

світовий досвід у даному питанні. Європейська Комісія у Директиві 2004/18/ЄС консолідувала зміст трьох документів, що запроваджували диференційоване регулювання на ринках товарів, робіт і послуг. На думку європейських дослідників, модель нормативного регулювання має визначатися на підставі таких критеріїв, як спрощення системи регулювання, підтримання стабільності основної структури, відповідність сучасним тенденціям розвитку сфери закупівель. У США мета правового регулювання закупівель – подолання відомчості при формуванні та укладенні контрактів, централізація та уніфікація правових актів. Це ж питання є предметом обговорення і в РФ: у листі Громадської палати РФ «Висновок за результатами громадської експертизи проекту Федерального закону № 68702-6 «Про Федеральну контрактну систему в сфері закупівель товарів, робіт, послуг» від 08.06.2012 р. звертається увага на необхідність врахування галузевих особливостей розміщення замовлень на поставку продукції для державних потреб тільки за наявності належного обґрунтування, а **Федеральна антимонопольна служба РФ критикує урядовий законопроект про федеральну контрактну систему, який не вирішить реально існуючих проблем і зруйнує систему держзамовлення, оскільки містить посилання на 56 підзаконних актів, що повинні бути прийняті на його виконання.** Як пише О.О. Беляєва, уніфікація торговельного законодавства є завданням необхідним, хоча і надзвичайно складним.

Спеціалізація в праві, як об'єктивний процес, зумовлена різноманіттям суспільних відносин. Змінюючи параметри нормативного регулювання з метою залучення до торгів якомога більшої кількості конкурентів, слід скасовувати суворі вимоги, які стосуються неістотних формальностей і призводять до протилежних результатів, від яких багато втрачає приватна особа. І. Покровський зауважує, що формалізм, який супроводжується суворою регламентацією угод діло-

вого спілкування і виключає будь-які прояви внутрішньої дійсної волі суб'єктів, був характерний стародавньому праву, його обґрунтуванням для людини того часу виступала містична приреченість. Це не виправдовує закріплення в економічних відносинах принципу абсолютної свободи договору, який у такому сенсі означатиме несвободу економічну та за відомих умов може виступити фактором справжнього економічного рабства. У господарських відносинах закупівель у сфері охорони здоров'я загальнодозвільний тип правового регулювання також має обмежений вплив, що зумовлено істотністю публічних інтересів у цій сфері. Врахування особливостей ринкового обігу товарів і послуг охорони здоров'я в межах єдиного механізму державних закупівель варто забезпечувати за допомогою або вдосконалення загального порядку здійснення закупівель, що передбачає закріплення універсальних за предметом нормативних приписів, правозастосування яких матиме позитивний вплив на більшість сфер народного господарства, або, якщо гарантувати господарський правопорядок у перший спосіб неможливо, шляхом підвищення гнучкості під час проведення конкретних закупівель, фіксуючи деякі особливості для сфери охорони здоров'я в Законі України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р., які узгоджуватимуться з його парадигмою, а також активізація рекомендаційної

правотворчості, оптимізація договірної роботи. Такі особливості доцільно запровадити у структурі наступних правових засобів: (1) порядок організації та проведення централізованих закупівель; (2) правовий статус замовників; (3) консультаційний супровід здійснення закупівель; (4) планування державних закупівель і порядок подання конкурсних пропозицій; (5) вимоги до підготовки конкурсної документації і технічних специфікацій, а також порядок визначення якісних, функціональних і безпекових характеристик предмета закупівель; (6) правила та критерії розгляду й оцінювання пропозицій учасників. Ці правові засоби визначено на підставі того, що на сучасному етапі деструктивного впливу зазнають передусім публічні інтереси, спрямовані на гарантування права громадян на охорону здоров'я. З огляду на основні дисфункції правового механізму державних закупівель в охороні здоров'я і негативні для практичного застосування наслідки звуження сфери розповсюдження закупівельного законодавства на суспільні відносини, саме вищезазначеними правовими засобами обмежується раціональна спеціалізація нормативного регулювання даного питання, натомість будь-які інші нормативні перетворення призведуть до зайвої формалізації, ускладнення регулювання господарських відносин.